

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-10-15

Vår referens

Anna Lindahl

Miljöingenjör

anna.lindahl2@malmo.se

Motion Helena Grahm (M) - Pilotprojekt för bottentäckning med aktivt kol i Nyhamnen, STK-2026- 1012

TN-2026-2313

Sammanfattning

I motionen föreslås att berörda nämnder ska få i uppdrag att utreda möjligheten att genomföra pilotprojekt med bottentäckning innehållande aktivt kol i Nyhamnen samt att utreda miljöeffekter, kostnader och tekniska förutsättningar. Förvaltningen föreslår att Tekniska nämnden avslår motionen med hänvisning till rådande bottenförhållande i hamnbassängen och planerna på en framtida uppgrundning av bassängen.

Förslag till beslut

Tekniska nämnden föreslås besluta

- att godkänna förvaltningens förslag till yttrande, samt
- att föreslå kommunfullmäktige besluta att avslå motionen.

Beslutsunderlag

- Motion Helena Grahm (M) - Pilotprojekt för bottentäckning med aktivt kol i Nyhamnen
- G-Tjänsteskrivelse TN261019-Motion Helena Grahm (M)- Pilotprojekt för bottentäckning med aktivt kol i Nyhamnen
- Förslag till yttrande - Motion Helena Grahm (M)- Pilotprojekt för bottentäckning med aktivt kol i Nyhamnen

Beslutsplanering

Tekniska nämnden 2026-10-19

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Ärendet

Tekniska nämnden har fått motionen ”pilotprojekt för bottenäckning med aktivt kol i Nyhamnen” för yttrande. I motionen föreslås att berörda nämnder ska få i uppdrag att utreda möjligheten att genomföra ett pilotprojekt med bottenäckning med aktivt kol i Nyhamnen samt att utreda miljöeffekter, kostnader, tekniska förutsättningar och erfarenheten från andra nordiska projekt. Motionen har även skickats till miljönämnden, stadsbyggnadsnämnden och Copenhagen Malmö port. Motionen föreslår även att samverkan ska ske med bl.a. universitet och forskningsinstitut samt att extern finansiering ska sökas för sådant pilotprojekt.

Fastighets- och gatukontoret har tagit fram förslag till yttrande. Kommunikation har skett med miljöförvaltningens handläggare i frågan.

Fastighets- och gatukontoret menar att rådande förhållande i Nyhamnen med erosions- och transportbottnar inte bedöms ge önskade förutsättningar för att den aktuella metoden ska kunna ge goda resultat. Att endast täcka botten med fyllnadsmassor vid en uppgrundning kan i sig utgöra en tillräcklig riskreducerande effekt, vilket medför att täckningen med aktivt kol blir en onödig åtgärd om det i senare skede genomförs en uppgrundning av hamnbassängen

Fastighets- och gatukontoret föreslår därför att motionen avslås.

Fördjupade bedömningsgrunder

Undersökning av sedimenten i Nyhamnen under 2020 visar att bassängbotten till stor del består av så kallade transport- och erosionsbottnar. Det innebär att sediment kan flyttas eller omfördelas av exempelvis strömmar, vågor och fartygstrafik.

Undersökningen visade också att sedimentlagren, som vilar på kalkberget, på många platser är tunna och i vissa fall endast omkring 10 cm tjocka. Platsspecifika förhållanden, framför allt områdets hydrodynamiska förutsättningar, kan påverka både appliceringen och den långsiktiga funktionen hos en täckning med aktivt kol. Bottnens karaktär innebär att det kan finnas risk för att täckmaterial omfördelas eller transporteras bort innan det fått avsedd effekt.

Aktivt kol har i flera projekt visat god förmåga att verka som en aktiv sorbent som kan binda organiska miljögifter och därmed minska spridningen av föroreningar från sediment. Samtidigt är metodens långsiktiga effekt beroende av lokala förutsättningar, bland annat hur stabil botten är. Aktivt kol fungerar generellt bäst där sedimenten ligger relativt ostörda under lång tid. Motionen hänvisar bland annat till erfarenheter från Norge. I sammanhanget kan nämnas att ett storskaligt försök i Grenlandsfjordarna visade god effekt av aktivt kol över tid. Försöket genomfördes dock i en skyddad fjordmiljö, vilket skiljer sig från förhållandena i Nyhamnen.

Som en del i utvecklingen av Nyhamnen och anpassning av området till framtida markanvändning finns planer på att grunda upp bassängen. En uppgrundning kan i sig utgöra en tillräcklig reduktion av risken för spridning eller påverkan på människors hälsa och miljö, även utan tillsats av en aktiv sorbent så som t.ex. aktivt kol.

Externa medel

Motionen förslår att externa medel söks för genomförande av pilotprojekt. Det framgår inte var sådana medel ska eller kan sökas. Naturvårdsverket och Sveriges geologiska institut förmedlar statliga medel som en del i deras nationellt uppdrag att genomföra och möjliggöra för forskning och utveckling som kan bidra till en mer hållbar hantering av riskreducerande åtgärder vid förorenade områden. Vid ansökan om externa medel för det i motionen föreslagna pilotprojektet bedöms Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning som en möjliga och de mest sannolika bidragsgivarna för det föreslagna pilotprojektet.

Det finns både pågående och tidigare projekt som beviljats bidrag för pilotprojekt och kunskapshöjande projekt där effekterna av täckning med biokol studerats. Två av projekten beskrivs nedan.

I Luleå genomfördes det under 2020–2022 ett pilotprojekt med att testa biokol-baserad barriär för täckning av förorenade sediment.

I ett pågående pilotprojekt i Borås används tunnskiktsovertäckning med sorbent bestående av en blandning av biokol och ett kalkbaserat restmaterial som förutom att binda metaller även kan bidra till att sedimenten blir mer erosionsbeständiga. Projektet beräknas pågå till 2030.

I både det pågående pilotprojektet i Borås och i det tidigare i Luleå har biokol valts som sorbent. Biokol och aktivt kol bedöms i denna fråga ha likvärdiga egenskaper även om aktivt kol genom sin generellt större tillgängliga yta har en högre soptionsförmåga (förmåga att binda föroreningar till sig genom t.ex. vidhäftningen till kolets yta). Skillnaden i soptionsförmåga bedöms dock kunna vägas upp genom tillförsel av en större mängd biokol i jämförelse med aktivt kol. Kostnaderna för att framställa aktivt kol är generellt större än för framställning av biokol. Aktivt kol framställs ibland av stenkolk vilket är en fossil råvara till skillnad från biokol som uteslutande framställs av biomassa. Klimatpåverkan kan därför också påverka valet av sorbent.

Med utgångspunkt i att biokol och aktivt kol tillmäts samma egenskaper samt att det pågår ett projekt med Biokol i Borås, som beviljats externa medel bedöms möjligheterna till externa medel för det här aktuella pilotprojektet som begränsade.

Ansvariga

Anna Bernstad Saraiva Schott Enhetschef

Viktoria Morén Avdelningschef

Tobias Nilsson Direktör